

Complexnummer: 499070

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Kerkcomplex

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

499073, 499079

Woonplaats

Nijega

Gemeente

Smallingerland

Provincie

Friesland

Hoofdadres van hoofdobject

Hearrewei 1, 9217 VN Nijega

Complexomschrijving

Inleiding

Op een rechthoekig perceel ten noord-westen van de kruising van de Hearrewei en de Lijkweg ligt de KERK van het dorp Nijega. Tot de samenstellende onderdelen van het complex worden gerekend het HEKWERK aan de O-zijde op een gemetseld muurtje. Het hekwerk gaat grotendeels schuil onder een beukenhaag, waarin om de ca. 10 m een eikeboom, die het kerkhof aan alle vier zijden omgeeft. De aanplant hangt samen met de uitbreiding van het kerkhof (vermoedelijk) ca. 1935 in W-richting; aan de rand van de omgrachting is (nadien?) een nieuw barehok gebouwd.

Ter plaatse van de huidige kerk stond in de 16de eeuw en vermoedelijk al veel eerder, een zaalkerk met klokkestoel. De oude kerk werd in 1850 en 1893 verbouwd en in het laatste jaar voorzien van een TOREN met torenuurwerk, waarin een oude luidklok hangt.

De kerk werd in 1957 inpandig bijna geheel vernieuwd. Van het oude meubilair bleef het orgel uit 1893 op de orgelgalerij behouden.

Het lijkbarehuis en de grafmonumenten op het kerkhof zijn van ondergeschikt belang voor bescherming van rijkswege.

Waardering

Het kerkgebouw en hekwerk zijn van algemeen cultuur-historisch en architectonisch belang:

- vanwege de kerkhistorische ontwikkelingen die het mogelijk hebben gemaakt in een relatief kort tijdsbestek vernieuwingen aan de kerk te plegen,
- vanwege de toegepaste trant als de ornamentiek van de verbouwing van 1893,
- vanwege de redelijke mate van belang binnen het oeuvre van de gemeentearchitect D.D. Duursma uit Drachten,
- vanwege de hoge mate van gaafheid van het exterieur,
- vanwege de hoge mate van gaafheid van de samenstellende onderdelen van het complex,
- als belangrijk en markant herkenningspunt in en van het dorp.

Monumentnummer*: 499073

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 10 april 1996
Kadaster deel/nr: 8280/28

Complexnummer

499070

Complexnaam

Kerkcomplex

*Woonplaats**

Nijega

*Gemeente**

Smallingerland

*Provincie**

Friesland

*Straat**

Hearrewei

*Nr**

1

*Toev.**

*Postcode**

9217 VN

*Woonplaats**

Nijega

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Oudega

*Sectie**

F

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

1864

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

De KERK staat ter plaatse van een zaalkerk met klokkenstoel, die er in de zestiende eeuw en vermoedelijk al veel eerder is gebouwd. De oude kerk werd, volgens twee gedenkstenen in het torenportaal, in 1850 en 1893 belangrijk verbouwd. Bij de laatste verbouwing werd ondermeer aan de oostzijde een toren gebouwd door aannemer S. Kijlstra uit Drachten naar ontwerp en onder toezicht van de architect D.D. Duursma uit Drachten. In 1957 zijn kerk en toren gerestaureerd onder leiding van de architect J. Baart jr., waarbij het gebouw in pandig bijna geheel vernieuwd werd. Van het oude meubilair bleef het orgel uit 1893 op de orgelgalerij behouden.

Het kerkmeubilair (m.u.v. de orgelgalerij en het orgel) en de luidklok uit 1957 zijn van ondergeschikt belang voor bescherming van rijkswege.

Omschrijving

Rechthoekige zaalkerk van vijf raamtraveeën diep met een aangebouwde toren. De zuidgevel en de westgevel zijn voorzien van portlandbepoetsing.

Schijnvoegen in het pleisterwerk imiteren een voetstuk, hoeklisenen en gevelbekleding met natuurstenen platen. Aan de noord- en oostzijde van de kerk is de plint eveneens gepleisterd; de gevels zijn in roodbruine bakstenen opgemetseld. In de gevels zijn rondom kleine natuurstenen plaatjes gemetseld met de grafrijnummers. Aan de noord- en zuidzijde zijn ongeveer op dezelfde hoogte onder het muurwerk granieten zwerfstenen zichtbaar.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Onder de dakvoet loopt een uitkragende gevellijst in decoratieve metselverbanden en verschillende kleuren baksteen uitgevoerd. Het zadeldak wordt gedekt door leien in maasdekking.

Op de hoeken van het bouwblok zijn aan de oostzijde door spitsen bekroonde 5/8 gepleisterde kolommen aangebracht en aan de westzijde zijn deze kolommen als pseudo-arkeltorentjes uitgemetseld. De westgevel wordt beëindigd door een tuitgevel met een licht uitgemetselde en gepleisterde daklijst.

Halverwege de daklijst zijn "tafeltjes" uitgemetseld en de tuit wordt bekroond door een klein fronton met smeedijzeren kruis. De rondboogvensters, voorzien van gekleurd glas-in-lood en reliëfglas gevat in houten venstertracering, zijn met ongelijke tussenafstanden maar wel symmetrisch over de noord- en zuidgevel verdeeld. In de zuidgevel is de rondboog in de bepleistering nagebootst en zijn de natuurstenen aanzet- en sluitstenen uitgespaard. De rondbogen in de noord- en oostgevel zijn tussen de aanzet- en sluitstenen verlevendigd met een strekboog in gele strengpersstenen en roodbruine bakstenen.

De ranke TOREN aan de oostzijde van de kerk is een zelfstandig bouwvolume.

Een geprofileerde cordonlijst scheidt de drie bouwlagen tellende onderbouw van de bovenbouw, waarin zich de klokkenzolder bevindt. De muurvlakken zijn a.h.w. opgevat als spaarvelden tussen hoeklisenen. In elke bouwlaag zijn aan drie zijden lichtopeningen gemaakt, die de bouwlagen markeren. De toren wordt aan de vier zijden bekroond door een fronton waaruit een achtkantige ingesnoerde spits oprijst, bekleedt met leien in maasdekking. Op de spits staat een ijzeren bekroning bestaande uit een appel, een vierarmig kruis en een weerhaan. De voet van de toren is bekleed met natuurstenen platen. Een zestreeds bakstenen stoep leidt naar de vernieuwde dubbele toegangsdeur onder een rondboog bovenlicht. De geprofileerde portaalomlijsting rust op een natuurstenen neut. De rondboog wordt tussen de aanzet- en sluitsteen verlevendigd door metselwerk van rode, gele en beroete bakstenen. Erboven bevindt zich een steen met het opschrift: "GAAT ZIJN POORTEN IN MET LOF (...)". Daarboven bevinden zich tot aan de cordonlijst respectievelijk een roosvenster met gekleurd glas, een tweelichtsvenster voorzien van glas-in-lood met een trommelveld voorzien van decoratief metselwerk. De indeling van de noord- en zuidgevel van het onderste torensegment is identiek. Hierin bevinden zich in de tweede bouwlaag een half roosvenster met gekleurd glas, omgeven door een rollaag in gele en beroete bakstenen; daarboven een volledig roosvenster met gekleurd glas omgeven door een rollaag in gele en beroete bakstenen en vier segmentstenen.

De gevels van de klokkenzolder zijn opgevat als spaarvelden tussen hoeklisenen en de cordon- en gevellijst met een muizentandlijst. De gevelindeling is aan de Z-, O- en N-zijde gelijk en wordt gevormd door dubbele galmgaten onder een rondbogige streklaag en een trommelveld met decoratief metselwerk.

In het portaal onderin de toren bevinden zich in de beide zijmuren gedenkstenen. Rechts met het opschrift: "IN HET JAAR 1850 IS DEZE / KERK GEDEELTELIJK VERNIEUWD, / (...) / HIERTOE DEN EERSTEN STEEN GELEGD DOOR TEIJE R. JACOBI //" en links met het opschrift: "IN HET JAAR 1893 IS DEZE KERK / GEDEELTELIJK VERNIEUWD ONDER / (...) / ARCHITECT D.D. DUURSMA //".

Het KERKINTERIEUR is in 1957 vrijwel geheel vernieuwd. Van het oude meubilair bleef het orgel uit 1893 op de orgelgalerij behouden. De orgelgalerij rust op twee gecanneluurde gietijzeren zuilen met composietkapiteeltjes. De orgelgalerij is aan de onderzijde voorzien van stucplafonds met neo-renaissancemotieven. In de balustrade opgenomen is de houten kas van het tweeklaviersorgel van de Fa. Bakker en Timmenga uit Leeuwarden van 1893.

Waardering

De kerk is van algemeen cultuurhistorische en architectonische betekenis:

- vanwege de kerkhistorische ontwikkelingen die het mogelijk hebben gemaakt in relatief kort tijdsbestek vernieuwingen aan de kerk te plegen,
- vanwege de toegepaste trant als de ornamentiek van de verbouwing van 1893,
- vanwege de redelijke mate van belang binnen het oeuvre van de gemeentearchitect D.D. Duursma uit Drachten,
- vanwege de hoge mate van gaafheid van het exterieur,
- vanwege de redelijke mate van gaafheid van interieuronderdelen (orgel en klok),
- als belangrijk en markant herkenningspunt in en van het dorp.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

Monumentnummer*: 499079

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 10 april 1996
Kadaster deel/nr: 8280/28

Complexnummer

499070

Complexnaam

Kerkcomplex

Woonplaats*

Nijega

Gemeente*

Smallingerland

Provincie*

Friesland

Locatiennaam

Nijega

Locatieomschrijving

Bij Hearrewei 1

Kadastrale gemeente*

Oudega

Sectie*

F

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1864

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

Schuilgaand in de haagbeuk aan de Hearrewei is het gietijzeren HEK op een laag bakstenen muurtje als erfscheiding opgetrokken. Volgens de inscriptie op een hardstenen neut bij het voetgangershek is het in 1894 geplaatst, kort na de verbouwing van de kerk. Het zuidelijk gedeelte van het hekwerk is niet meer geheel intact. De erfscheiding van het kerkhof is voor de overige zijden gerealiseerd door de haagbeuk met eikebomen welke op ca 10 meter onderlinge afstand staan.

Omschrijving

Een bruin bakstenen muurtje met om de ca 2 meter een hardstenen neut waarin de gietijzeren stijlen van een ijzeren hekwerk met dubbele rij gegoten lanspunten. Het rechter uiteinde is voorzien van een gebogen vleugel; het linker uiteinde is over een afstand van ca twee meter niet meer aanwezig.

Ongeveer in het midden van het hekwerk is de toegang tot het kerkhof, bestaande uit een brede toegang met een dubbel hek en een enkelvoudig voetgangershek ter linkerzijde. Het gebogen dubbele toegangshek met het opschrift in gietijzeren letters MEMENTO / MORI //, is opgehangen aan bekroonde gietijzeren stijlen waarin van boven naar beneden vergankelijkheidssymbolen zijn verwerkt: een gevleugelde zandloper, twee kruislings geplaatste zeisen met op het snijpunt een staartbijtende slang, twee kruislings geplaatste omgekeerde toortsen met een banderolle op de kruising. Op de neut van de stijl links van het voetgangershek is de inscriptie aangebracht: J.K. INIA 1894 //.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

Het giet- en smeedijzeren hekwerk is van architectuurhistorisch en cultuurhistorisch belang:

- als contemporaine terreinafscheiding,
- vanwege de bijzondere decoratie met fraaie vergankelijkheidssymboliek,
- vanwege het feit dat het monumentale karakter van de kerk met de reeds beschermde toren wordt versterkt.

Hoofdcategorie

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Subcategorie

Erfscheiding(D)

Functie

Hek